

MIDDELALDEREN

paa haandverkernes frembringelser i Bergen. Loven av 1282 har særlig sin opmerksomhet henvendt paa skomakerne, som den talrigste og bedst organiserte haandverkergruppe. Det er paa grund av klager over skomakernes høie priser, at regjeringen har fundet sig foranlediget til at gripe ind. Samtidig blir der ikke alene fastsat priser for skomakerverer, men ogsaa for en hel række andre haandverksprodukter. Denne retterbod viser at haandverkerne har optraadt i fællesskap og at de for en del ialfald maa ha hat sine organiserte laug i Bergen. Deres organisationer har endog været saapas kraftige at de har formaadt at trodse kongens vilje, ialfald gaar kongemagten ikke saa mange aar senere til yderligere forholdsregler overfor haandverkerne. Ved Erik Magnussøns retterbod av 1295 nedlægges der forbud mot at danne nogen sammenslutning med bestemte love i Bergen, og retterboden nævner her av haandverkerlaug guldsmeder, jernsmeder, svender, bryggere, bryggearbeidere og arbeidskoner. Disse laug maa altsaa ha eksisteret paa denne tid i en mer eller mindre gjennomført og organiseret form. De er antagelig kommet istand i løpet av anden halvpart av 1200 aarene, i en tid hvor den tyske indvandring var i sterk vekst. Forbillederne for sammenslutningernes indredning og eventuelle vedtægter har vel de norske haandverkere ogsaa fra dette land. De har sikkerlig mottatt sterke impulser gjennom de indvandrede utlændinger. Disse tidlige laugsdannelser om man tør betegne dem paa denne maate, maa allikevel betragtes som norske. Det er først senere at det tyske element vinder overhaand blandt haandverkerne i Bergen.

Hvad der imidlertid er paafaldende ved denne Erik Magnussøns retterbod, er at den ganske forbigaar i taushet de betydningsfuldeste og talrigste professioner i Bergen, deriblandt sko-